

ACC. N:R M. 14430:1-5.

Landskap: *Blekinge* Upptecknare: *Ellen Swanström, Kalmö*
Härad: *Bräkne* Berättare: " " "
Socken: *Hällaryd* Berättarens yrke: *fan*
Uppteckningsår: *1958* Född år *1898* i *Hällaryd*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Hönskedlar och andra föremål av horn.

s. 1-5.

LUF 86.

Smakskedar och andra föremål av horn.

I början av 1900 talet var det en del äldre personer som använde träskedar att äta med. Och många av dem höll på med det så länge de levde. De smakskedar som då fanns och som så småningom trängde ut träskedarna, var gjorda av något bleckt. Dessa blev i matsals till träskedarna så varma, av varm mat så att de brände i munnen. Mest var det karlarna som använde träskedar, t. ex. supplekternas snorfur f. 1845 d. 1918, han använde aldrig metallsked att äta med. Av vilket träslag skedarna var gjorda är ej bekant, eftersom de aldrig tillverkades på plats, utan köptes på torget i Karlshamn. När hornskedar började användas är ej bekant, så vitt supplekternas kan förtä lorde de ej ha varit allmänt förekommande. I supplekternas horn fanns 6 st. de användes aldrig. När det

Sm. 86

1.

kallades som användning av hornskedar inför-
 des alltid att de t. ex. blev mjuka som de dis-
 kades i för varmt vatten. Uppvecklaren har ej
 sett hornskedar f. ö. annat än de förut om-
 nämnda. Metallskedarnas fördelar var bl.
 a. att de inte som träskedar tog smak av
 olika slags mat. Bland träskedar som
 för övrigt användes fanns det således en
 särskild fisksked att ta upp bakt fisk
 med, smörsked att älla smör med
 när det kändes, gräddsked skummades
 helst med träsked. Så länge träskedar var
 i bruk ville i varje fall huskanden ha sin
 egen sked och kanske någon av de andra
 vuxna också, träskedarna var lätta att skära
 märke i. För 1900 fanns det någon gammal
 survis gubbe som inte tillät att hans sked
 diskades, den slickades ren och lades i

bordslådor eller på hyllan över fönstret.
 Annars var det vanligt, att matkärnen slickas
 ut, även skedar, dessa förvarades i en
 skeakasse = en liten låda av trä som hängde
 på väggen i köket, att så var förhållandet
 1870 är bekant bl. a. därigenom att en flicka
 då tog sig för att i smyg slicka träskeden
 för Per Persson på Färna (f. 1796) han var en av
 dem som brukade slicka skeden efter måltiden.
 Han uppläste vad som hänt och flickan fick
 veta, att arbetfolk och gäster medfört
 egna skedar borde ligga långt tillbaka, det
 talades om att "fjör i världen hade de kniv
 och sked med sig när de gick till gille",
 men uppläskaren har ej träffat någon som
 varit med om det. Om detta bruk fanns en
 ramsa: "gubben sade till koringen sin jag
 ska slipa mina knivar, för jag är bjuden

till gästakud, jag kan ej komma bliva.
 Gubben, släppte och kättingen dro, kättingen
 släppte värre än en so, för hon var bjuden
 till "häso"- barn dop. Mycket namn har
 aldrig lyckats komma under fund med
 prängen i denna praysa. Smus dosor
 av horn fauus, men näver dosor var van-
 ligast, krot horn, fjällehorn = korv horn och
 kammar samt reebagger = en liten manick
 som användes vid nätkindring i sista
 kaulmarken, dessa tillverkades oftast av
 en kam som blivit obrukbar. Hur föremål av
 horn upskaffades är ej bekant, kammar såldes
 av knallarna, men om de sålde andra föremål
 av horn har ej sålats om. Torvji fall fauus det
 krotigen sådant att köpa i slau ålvinnstone
 när det var marknad. Priser på de olika
 sakerna är ej omräknade, inte heller har det

kalats om någon viss frakt där horn föremål
tillverkats, eller viss person som syss-
lat med dylikt. I skärgården har i
varje fall ingen dylik tillverkning
ägt rum. Knappar av horn fanns också,
kanske såldes de av knallarna.